

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 «
 Helyben háshoz hozva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 «
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétig és
 Unny utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaszedésénél
 vagy megőrzésére nem vállal felelősséget.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Szende és — nem szende.

(—a.) Dr. Szende Pálnak a nevének szociológiai működése nem tette annyira ismertté az országban, mint az a hírhedt felolvasás, amit a budapesti Galilei-körben, a fiók mű-tudósok előtt, a múlt héten tartott a nagybirtokról.

Persze a nagybirtok. Ez fáj a páholy szociológusainak legjobban Ágoston Pétertől — Áchim Andrásig valamennyinek. Szende Pálnak is, aki pedig az Országos Magyar Kereskedelmi Egyletnek titkára. Ennek az egyletnek a tagjai közt elég nagybirtokos van. Hanem hát ezek — — — hogy is mondjuk! — Jókai szerint új földesurak. Vagy hogy Szende Pál kifejezésével éljünk, nem rendezett felekezetiük.

Nem is annyira a nagybirtok fáj nekik, hanem inkább — mint Szende Pál szendén elszólta magát — az a körülmény, hogy még mindig nincs minden nagybirtok a rendezetlen felekezetiük kezén. Ezt a szende elszólást ugyan Szende Pál szendén kikorrigálta, módosította, állítván, hogy ő nem így mondotta. Viszont a Budapesti Hírlap tudósítója Szende nyilatkozata után is fenntartotta tudósítását. Különbözik hogy tulajdonképpen hogyan mondotta hát, erről Szende Pál

nagy szendén nem nyilatkozik, — ellenben gorombáskodik, de nem szendén, hanem úgy, hogy most már lovagias ügy keletkezett belőle.

Mig Szende Pál erről a kérdésről az ország szívében felolvas és nyilatkozik, addig éppen nem szende, rendezetlen felekezeti hitsorsosai és elvtársai az ország északkeleti határán, a kazárföld legszélén, Ökörmezőn ugyanezen elvek szerint, ugyancsak nem szendén cselekednek. Oseink ezen a tájon jöttek be a hazába s ezer és egnéhány esztendővel ezelőtt karddal foglalták el azt. Ma pedig Leisig Icig és társai pálinkával és uzorával foglalják el. Pálinkával és uzorával gondoskodnak arról, hogy ne csak nagybirtok, hanem kisbirtok se maradjon a rendezett felekezeti ruthének kezén.

Most már nemcsak a gyanus körülmények közt meghalt Egán és a megboldogult Bartha Miklós, nemcsak Persián Ádám, az Alkotmány munkatársa, hanem immár a rendezetlen felekezetiük organuma, az Est és annak rendezetlen felekezeti munkatársa, a kazárföldön járt Fényes László is elfogulatlan tanubizonyosságot nyújtanak a kazárföldi uzorások és regálebérlok lelketlen üzelmeiről.

Fényes László telekkönyvi adatai: közöl. Leisig Icig 1907-ben került Ökörmezőre, — bizonyára a határrendőrség ébersége mellett a közeli Galiciából. Három esztendő alatt 38 ruthéntől szedte el nem erőszakkal, »szép szerével«, pálinkával és uzorával a földet. Most pedig úgy látszik, a koronát akarja feltenni három éves közéleti működésére s hogy jó karácsonyt készítsen az ökörmezei ruthéneknek a karácsonyi időszakra, december 20-ától december 31-ig nem kevesebb, mint 150 végrehajtást tüzetett ki.

Ilyen szendén néz ki a gyakorlatban Szende Pál elmélete.

Ott a kazárföldön azoknál a bírósági tárgyalásoknál, ahol a szegény földhöz ragadt ruthéneknek a zabkenyeret termő kicsiny földjéért folyik az a lelketlen, piszkos küzdelem, kazár tanuk szerepelnek, akik foglalkozásszerűleg üzik a tanuskodást, akikről ország-világ tudja, hogy néhány forintért készek mindenről tanuskodni. Ezek a tanuk közvetlenül a tárgyalás előtt kérdik meg őket felbérelő hitsorsosuktól, hogy miről — kell nekik tanuskodni? Talán ezért nem akarják azok a bizonyos körök, hogy megkérdezze a bíró a tanutól: mi a válasza?

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Csempészet.

— Gaston Chéran. —

Előérzet volt, semmi egyéb.
 Mert a hivatalnok csak úgy beszélt, mint máskor:

— Jó napot, Louis ur!
 — Jó napot, Bourdier.
 — Nincs elvámolni valója?
 — Istenemre nincs, Bourdier! Rágyujtana egy cigarettára?

— Csak nem utasítom vissza, Louis ur.
 A közömben a vámhivatal, abban székel Bourdier ur, ki különben a világ legszeretetre méltóbb embere volna, ha nem zaklatná felebarátait azzal az örökös »nincs elvámolni valója«-val. Elhalad az ember a hivatala előtt hetenként legalább egyszer s ő mindig ugyanezzel a kérdéssel állítja meg a megrakott kocsikat.

Azért jó párszor becsapta már ezt a szegény Bourdiert. Igen! . . . De ma . . . Valami van a levegőben . . . Pört akaszthat a a nyakába, a költségek . . . a büntetés . . . az ellenőrzés . . . Az ám! Legyünk csak óvatosak!

És Louis ur beszélgetés közben egyre csak a Bourdier ábrázatát kémlelgette.

— Még egy cigarettát?
 — Szolgálatjára, Louis ur . . .
 Mégis ez az ember gyanút fogott!
 — Hallgasson csak ide, Bourdier!
 — Mi tetszik, Louis ur?
 — Nincs baja soha a csempészekkel?
 Bourdier jelentőségteljesen pislantott.
 — Nagyszerű!
 Louis urnak visszatért a bátorsága.
 — Nos, Bourdier? És engem sohasem gyanúsított?

— Csempészet!
 Mosolyogva néztek egymásra.
 — Végre is az a fontos, hogy különben becsületesen viselkedjék az ember — szót Louis ur és sarkon fordult, mert valami nagyon bizsergette a nyelvét. De a mint tiz lépést ment előre, megfordult. Nem tehetett másképp, beszélnie kellett.

— Bourdier, tudom, maga derék ember. Ma este kétszáz liter armagnacit szeretnék behozni. Nem kívánom ingyen . . . Rendben van?

Bourdiernek még csak a szemepillája sem rezdült meg.

— Szolgálatjára, Louis ur.
 — Szóval rendben van?

— Miért ne lenne?
 — Majd a vacsora alatt. Tudja, a fináncok miatt.

— Kérem.
 Na, ezentul nem lesz kénytelen kis hordókkal csempészni, van társa és segítője, nagyban dolgozhatik tehát.

— Hordóként husz frankot kap — gondolta magában. De a mint a pincéjébe érkezett, újra kételkedés fogta el. Ez a Bourdier tulságos készséggel egyezett mindenbe . . . Aki mer, az nyer! . . . Behivta a legényt.

— Ma este utra kelsz. Ezt a hordót tesszed a kocsira, a földél alá. Érted? Hogy a nap ne érjel!

— Ezt a hordót, Louis ur?
 — Kicsinek találsz?
 — Épp ellenkezőleg.
 — Sebaj, csak vidd, fiam.

De amikor a szekér utra készen ott állott a pince előtt, Louis urnak újra aggodalmi támadtak.

— Vedd csak le azt a hordót! Valami van a levegőben. Menj csak a kuthoz és huzd tele abból a szesz nélküli pálinkából. Aztán tedd vissza a szekérre. Veled megyek. Ki akarom próbálni a dolgot.

A legénynek tátva maradt a szája.

Nagyvárad **Messenger Boy** 693.
 Gyorsküldőnc vállalat. TELEFON
 (Sas-palota, Zöldfa passage.)

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, december 12.

Kabos Ferenc alelnök negyed 11 órakor megnyitja az ülést. Több kérvény bemutatása után rátérnek az

indemnitási törvényjavaslat

folytatólagos tárgyalására.

Hegedüs Loránt előadó szólal fel elsőnek és azt mondja, igazuk van azoknak, akik azt állítják, hogy a mi indemnitási vitánk különbözik a külföldiektől, mert két részből áll: politikai és pénzügyi vitából. Szerinte külön lehetne választani a kettőt és így nem akadna meg az ország haladása. Erre vonatkozólag javaslatot nyújt be. Kéri a javaslat elfogadását.

Elnök: Álljanak fel azok, akik az indemnitási törvényjavaslatot elfogadják.

A Ház többsége azt elfogadta.

A miniszterelnök beszéde.

Héderváry Károly miniszterelnök emelkedett fel azután szólásra. Bánffy Dezső báró beszédével foglalkozott és megemlítette, hogy a legjózanabb és legokosabb politikai meggyőződését nyilvánította akkor, a mikor az indemnitást megszavazta. Pedig bizalmatlanságának élés hangon adott kifejezést. Horvát kérdésekről szólva, azt mondja, hogy nem lehet rosz néven venni a horvátoktól, a midőn azt állítják, hogy Magyarország és Horvátország közötti viszony nem meghódítás, hanem szerződés útján jött létre. Igaz, hogy ennek eldöntéséhez dolog (!) de a fő az, hogy a mai bán állásfoglalása megfelel a mai politikai viszonyoknak. A fő olyan politikát folytatni hazájában, amely megfelel a magyaroknak is. A horvát bánról megemlíti, hogy Szilágyi Dezső tanítványa. A fiumei kormányzó magatartása nem jelent veszedelmet. Hogy nem jelent meg a reprezentáción, még nem jelenti, hogy az olaszok vagy horvátok közt viszályt akarna támasztani. Rátér a választójogra és azt mondja,

hogy a véderő mielőbbi rendezése tette szükségessé annak elhalasztását. Popp Cs. István multkori beszédére csak annyit akar megjegyezni, hogy ő még ma is hajlandó a megkezdett tárgyalásokat folytatni, de a magyar állam érdekeinek megvédése mellett. Apponynak azt feleli, hogy csak a haderő biztonsága biztosíthatja a többi gazdasági érdekeinket is. Hogy Apponyi bizalmatlan a kormánnyal szemben, azon nem csodálkozik, hiszen politikai nézete, pártállása úgy kívánja, de nekünk — úgy mond — nincs szükségünk az ellenzék bizalmára, mi bizunk önmagunkban, pártunkban és a nemzetben! (Taps és viharos éljenzés.)

Vita a omnél.

Désy Zoltán a cimhez szól és engedelmet kér a Háztól, hogy kitérhessen a pénzügyminiszter szombati beszédére. A koalíció pénzügyi politikáját lehetetlenül hangzó vádakkal illeti. Ha ezeknek a vádaknak csak a tized része volna igaz, akkor a mult pénzügyi kormányt nemcsak pénzügyi, de miniszteri felelőség alá lehetne vonni. Hosszasan ismereti a zárszámadás tételeit. A koalíciós kormány különválasztotta a rendes kiadásoktól a beruházásokat. Hosszasan foglalkozik azután a pénzügyminiszter szombati beszédével. Végül kijelenti, hogy a cimét nem fogadja el.

Batthyány Tivadar gróf: Hosszasan foglalkozik a fiumei kérdésekkel és azt mondja, hogy mindinkább a horvát irányzat kerül elő térbe. Csodálkozik Mayländer képviselőn, hogy nem védi Fiumében a magyar érdeket kellőképpen. Eddig minden kormányzó a reprezentáción kijelentette, hogy az alkotmányt tiszteletben fogja tartani, Wieckenburg gróf pedig érdemesnek sem tartotta megjelenni. Héderváry miniszterelnököt sem hívtuk meg ki nevezésekor és mégis megjelent a Háztalban. A választójogról beszél aztán és kijelenti, hogy ennek is az lesz a vége, ami a készfizesésnek bizonytalan időre való elhalasztás. A cimét nem fogadja el.

Elnök 10 percre felfüggeszti az ülést.

Szünet után.

Batthyány Tivadar gróf a fiumei kormányzó ügyével foglalkozott hosszadalmasan.

Lukács László válaszol Désy beszédére, melyben kijelenti, hogy az abban felhozott dolgokra már szombati beszédében részletesen válaszolt.

Apponyi Albert kétségbe vonja, hogy a kormány oly súlyos pénzügyi helyzetben lett volna, mikor a kormányzást átvállalta.

A Ház ezután a cimét elfogadja.

A javaslat első szakaszánál **Polonyi Géza** szólal fel, mely kisebb vitát provokál.

Beszéd közben nagy zaj keletkezik, amikor az elnök bejelenti, hogy Lukács László pénzügyminiszter akar szólani.

— Nem lehet, 2 óra elmúlt.

Nagy zaj bal felől.

Elnök: A miniszternek joga van bármikor szólani.

— Nincs joga. (Nagy zaj.)

Lukács többször akar szólani, azonban hangja elvesz a zajban. Hosszan tartó zaj után végre beszélni kezd Lukács, aki kijelenti, hogy a francia kölcsön dolgát ő már legutóbb tett nyilatkozatával elintézte.

Az ülés háromnegyed 3 órakor ért véget.

Az igazságügyminiszter és a kazárok. *Huszár Károly* képviselő, aki szombati felszólalásában már tölemlítette »Az Est«-nek a kazár földön történőkről írt cikkét, tegnap délelőtt felkereste a képviselőházban *Székely Ferenc* igazságügyminisztert s megkérdezte, hogy nem látja-e szükségét sürgős és kivételes intézkedéseknek, esetleg a kitűzött árverések felfüggesztésének. *Székely Ferenc* azt válaszolta, hogy ő már ma délelőtt jelentést kért a máramarosszigeti törvényszék elnökétől az iránt, hogy mivel a vármegyében az uzorácok rendkívül garázdálkodnak, hivatalból üldözik-e ezt a vétséget, amint azt ilyen esetre az uzoratórvény 10. szakasza előírja. Tudomása szerint a törvény e szakaszát ott már életbe léptették, de ha ez még nem történt volna meg, akkor ilyen irányban utasítani fogja a törvényszéki elnököt. Egyébként az ügyben újabb lépéseket is szándékozik tenni a törvényszéki elnök jelentése nyomán.

— Nem érted? Nem baj, fiam. És most üss a lovakra!

Lenyugvóban volt a nap, a hogy a vámhivatal elé érkeztek.

Bourdier felkelt a padról, ahol kényelmesen üldögélt.

— Nincs elvámolni valója. *Louis* ur?

— Nincs, *Bourdier*, de jöjjön csak közelebb!

Es kezét szorítva vele, egy *Louis* d'ort nyomott a markába.

Bourdier szemhunyorogva szól:

— Vacsorázni megy most, *Louis* ur?

— Igen, *Bourdier*, igen.

Es *Louis* ur dühösen hajtattott el, hogy gyáva volt, a mikor a vámhivatalból három finánc lépett ki. Egy magas barna, egy alacsony szőke, a harmadikat is jól ismerie.

— Jó estét! kiáltott nevetve. — Jó estét, uraim!

— Mit visz ebben a szekérben, *Louis*?

— kérdezték.

Louis kihívóan kukorékolta:

— Szénát, uraim, szénát, meg egy hordó szentelt vizet.

Ugy tett, mintha a lovakra akarna ütni. Erre a magas barna hirtelen visszarántotta

azokat a gyeplőjüknél fogva, a kis szőke meg elébük ugrott.

— Van engedélye?

— Szentelt viz szállítására? Nem is tudtam, hogy kell engedély!

Nem tartott sokáig. Az egyik a lovakat fogta, a másik a szénát hanyta le a kocsirol;

a harmadik meg már meg is csapolta a hordót.

Víz jött ki onnét, finom friss kutviz, a mely különösen érintette a finánc mohó injét.

— Én, uraim, — magyarázta komolyan *Louis* — csak ezt iszom. Annyit és annyiszor vétkeztem fiatal koromban, hogy most ehhez fordulok . . . Parancsoljanak, uraim, elégséges lesz, ha pár liter marad számomra . . . Csak a szekereket hozzák rendbe . . .

A mikor a fináncok felhányták a kocsi a szénát, alázatosan bocsánatot kérve, távoztak.

— Most, — szól *Louis* ur önmagához — most jön a feketeleves! *Bourdier*, — mondta

ostorát ütésre emelve — nem tudnák itt hagyni, hogy kis elégtételt ne vegyek magamnak. Tudom, hogy szegény vagy, hát megtartatod azt az aranyat, a melyet ugyszólván a zsebemből loptál ki. De hogy ezt a kellemetlenséget okoztad nesze, nyomorult fráter, nehogy megfélekedez róla! — És ostorával a szeme közé csapott.

Aztán felugrott a kocsijára.

— Akasztófáralak az emberek mind! — szól a szolgáljához, diadalmas haraggal.

Másnap, amint elhaladt a vámhivatal előtt, odaszólt *Bourdier*hez:

— *Bourdier*, lehet, hogy ma öt hordó armagnaci pálinkát csempészek be. Ha nem lesznek itt a fináncok, megint kapsz egy aranyat!

Estefelé tényleg megjelent a jól megrakott szekér. Az öt hordóra hosszában egy piros vászon volt ráragasztva, rajta nagy betűkkel:

»Armagnaci 1900 as.«

A szekér megállt.

— Hé, *Bourdier*, nem kóstolnád meg a pálinkámat?

De *Bourdier* nem jött ki.

— Hallod, — kiáltotta — pedig nem szentelt vizet viszek most! . . . Na, nem jössz? Hát jószkál!

Es büszkén hajtattott a városon keresztül *Louis* ur ezer liter csempészett pálinkával.

A következő héten ugyanigy történt és azontul is mindig.

Néhányszor találkozott ugyan a fináncokkal, de azok így szóltak:

— Nagy zsvány ez a *Louis*! En miattam ragaszthat a hordójára akármit, tudom mi van bennel!

Estélyi- utcai és vadászcipő-különlegességek

egyedül

„KOBRAK“-nál

Helybeli és vidéki telefon: 747.

Rákóczi-ut 3.

A gazdák napja.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület vasárnap délelőtt tíz órakor tartotta rendes évi közgyűlését az egyesület székházának dísztermében. A közgyűlést gróf Károlyi Mihály elnök nyitotta meg.

Az az egész krízis, — ugymond — a mely immár hónapok óta tart, egy tendenciózus, de annál ügyesebb agitációból ered, mely egy a szegény emberre súlyosan ránehéződő körülményt ki akart használni arra, hogy egész közgazdasági bázisunkat felforgassa. Végzetesen könnyelmű ez az agitáció nemcsak azért, mert egy nemzetgazdaságilag káros helyzetet akar előidézni, de vétkesen könnyelmű azért is, mert olyan jelszóval, a drágaság jelszavával agitál, melylyel szemben állítja és elkeseredett harcra hívja fel a fogyasztót a mezőgazdasági termelő ellen.

A legérthetlenebb és legszomorubb az, hogy ez agitációhoz, melynek szálai messzire nyulnak és melynek forrását az osztrák ipari politikában lehet keresni, hozzászegődött és annak ma már zászlóvivője: Budapest fő- és székváros. A főváros nem veszi észre, hogy a mikor a mezőgazdasági osztály ellen izgat, nemcsak azt az osztályt támadja, a melynek felvirágzását köszönheti, hanem segédkezet nyújt ausztriai ellenségeinknek arra, hogy mezőgazdaságilag is tönkre telessenek. A drágaságnak egyik főokát a kartelek képezik, a melyeknek hátrányait a fogyasztó és a mezőgazdasági termelő egyáltalán érzik. Elősegíti a drágaságot a munkások folytonos sztrájkja, a mit a kartelek által előidézett magas árak okoznak.

Nem tartjuk megengedhetőnek az élőállatoknak, valamint a tengerentuli husnak a behozatalát, mert ez fejlődésnek indult állattenyésztésünket tönkretenné.

Végül tiltakozik az ellen, mintha a földbirtokos osztály nem szolgálná a haladást. Csakhogy a haladásból nem lehet monopóliumot csinálni sem a vörös, sem a sárga internacionálistáknak. A fejlődést nemzeti alapon kell megvalósítani, aminek legbiztosabb módja a földhöz kötött ember jólétének fejlesztése, mert ezek voltak mindig legbiztosabb támaszai a nemzeti irányynak.

Beszéde végeztével üdvözölte a megjelent gróf Serényi Béla földművelésügyi minisztert, akiől a földbirtokosok törekvéseinek támogatását kérte.

Ezután általános figyelem között gróf Tisza István emelkedett szólásra és gróf Széchenyi Istvánról, mintegy óra hosszát tartó emlékbeszédet mondott.

Már Széchenyi első lépése — ugymond Tisza — is különbözik a magyar hazafiak eddigti küzdelmétől. A magyar hazafiságnak, fájdalom, hosszú századokon keresztül a létező jogok megvédésében kellett kimerülnie. A magyar nemzet legjobbjainak lelkét csak az ősök által alapított alkotmányhoz való kegyeletes ragaszkodás hevitette és Széchenyi az első, aki kérelhetetlenül rámutat arra, hogy a magyar alkotmányban akkor biztosított jogok és az akkori társadalmi rend egy nemzet szabad előmenetelének, nagyságának nem lehet többé alkalmas épülete. De óva intett attól, hogy a nemzet a közjogi haladás céljait tüzze ki maga elé, mielőtt annak kivívására elég erős. (Helyeslés.)

Széchenyi tanítása elsősorban a munka tanítása.

Fellépése harci kiáltás a társadalmi és gazdasági rendet lenyűgöző középkori szervezet békái ellen. Nem volt hive a tulságos állami beavatkozásnak, mert az gyöngíti a társadalmat. (Helyeslés.)

Végül a legnagyobb tanítás, amit Széchenyi élete élénk tár, mindenen diadalmaskodó, mindent felszívó, mindent magában egyesítő és a maga céljaira felhasználó fajszeretetének a tanulása, amely elvein, nézetein, szeretetén, gyűlölségén, mindenen diadalmaskodik.

Ezután a választásokat ejtették meg.

A közgyűlést egy órakor a Royal-szálló nagytermében banket követte. A harmadik fogásnál Mezőssy Béla volt államtitkár a Károlyi-billikkommal kezében mondott ünnepi beszédet. Aktív munkára hívta fel a gazdatársadalmat és beszédét így fejezte be:

— Védjük a honi földet, akár örököltük, akár szereztük azt!

Beszétek még Darányi Ignác, gróf Károlyi Mihály és gróf Tisza István. Bár — ugymond — nem szereti magát agráriusnak nevezni de a gazdák jogtalan megtámadása ellen ő is sikra száll. Gróf Dessewffy Aurél és gróf Apponyi Albert.

Minisztertanács. A szerdáról elmaradt minisztertanácsot tegnap tartották meg. A tanácskozás, amelyen gróf Khuen-Héderváry Károly elnökölt, délelőtt 11 órakor kezdődött és délután két óráig tartott. A minisztertanácsban valamennyi miniszter jelen volt, a jegyzőkönyvet báró Skerlecz István miniszteri tanácsos vezette. Hivatalos kommuniké szerint a tanácskozáson folyó ügyeket intéztek.

Szemere Miklós jelöltsége. Esztergomból jelentik: Szemere Miklós, Károlyi József, Zlinszky István és Gál Sándor képviselők kíséretében ideérkezett és elmondotta programbeszédét. A protestáns Szemerét leginkább a katolikus papság és a primási tisztségviselők támogatják a katolikus Széchenyivel szemben. Szemere nagy dandárral érkezett Esztergomba. Vezérkorteséi azt hirdetik, hogy Szemere megválasztása iránt Vilmos császár is mélyen érdeklődik és bécsi nagykövete utján felőrlánként jelentést tett magának. Szemere tiszteletére a város összes vendéglőiben bankett volt.

A parlament munkarendje. A képviselőház legközelebbi munkarendje a következőképpen alakul: Az Adria szerződés tárgyalását megszakítják és valószínűleg csütörtökön tárgyalni kezdik a bankjavaslatot. A kormány kérni fogja a sürgősség kimondását és az elnökség a házszabályokat igen szigorúan fogja alkalmazni a szónokokra, amennyiben nem fogja megengedni, hogy a tárgytól elkalandozzanak és bizalmi, vagy általános politikai kérdéseket vessenek fel. A miniszterelnök reméli, hogy január közepére, de legkésőbb végére törvény lesz a bankjavaslatból.

A karácsonyi szünet december 22-étől január 3-ig fog tartani.

Városi közgyűlés.

— Harmadik nap —

Rosszul számítottunk, mikor reméltük, hogy ma, kedden este véget ér a városi közgyűlés. Az ellenzék oly alaposan, pontról-pontra bírálja a költségvetést, hogy előreláthatólag még csak a hét utolsó napjaira lesznek készen az összes felvett ügyek elintézésével.

Szombat délutánt egészen igénybevette a költségvetés általános tárgyalása, tegnap pedig a részletes tárgyalásnál a kiadásoknak egy részével végeztek s még ma, kedden délután is a részletes vitát folytatják.

Pedig még a költségvetésen kívül mintegy félszáz ügy van elintézve, ezek között 4—5 szabályrendelet és más nagyobb fontosságú kérdés.

A tegnapi vita nagy része az óvodai adónak 3 százalékról 2 százalékra való leszállítása körül forgott s dacára 15 tisztségviselő szavazatának, csak egy szótöbbséggel szavazták meg a 3 százalékos óvodai pótdadót.

Ma folytatják a közgyűlést.

A tegnapi tanácskozás lefolyása a következő volt:

Hlatky Endre főispán elnökölt. A bizottság tagjai közepes számmal voltak jelen.

A közgyűlés megnyitása után rátértek a város 1911. évi költségvetésének részletes tárgyalására. Es pedig Adorján Emil, Rimler Károly, Hoványi Gyula és Hlatky főispán hozzászólása után úgy határoztak, hogy előbb a kiadási rovatot veszik elő.

A személyzeti kiadásoknál.

Schwarcs Izidor a tüzőltő parancsnok 600 korona lakbérért törülni akarja, mert a parancsnok természetbeni lakást kap.

Dr Adorján Emil rámutat, hogy a közköltőnél 50,000 koronát a közköltő leszállítására a tanács szerint nem lehet fordítani, de a tisztségviselők fizetésének javítására igénybe vehető az összeg. Elfogadja a drágasági pótlék összegét.

Rimler Károly rámutat, hogy a felvett összeg a legkisebb városi alkalmazottak részére van beállítva.

Dr Adorján Emil csak konstatálja a kétféle eljárás. Kifogásolja, hogy a főbb tisztségviselők az államsegélyből kapott összegek dacára a személyi pótlékokat is felveszik.

Dr Moskovits József szerint nem lehet másképpen csinálni, hogy drágasági pótlékot adjanak, csak ha a két utca rendezésére felvett összegből fedezik azt.

Bejelentő hivatal.

Balogh Döme fentartja szombati indítványát, hogy a bejelentési hivatalra vegyenek fel megfelelő összeget, vagy határozott ígéretet tegyen a polgármester, hogy a bejelentési hivatalt 1911-ben felállítja.

Rimler Károly megígéri, hogy 1911-ben felállítja a hivatalt, a felemelt állami segélyből. Ezt érti a végleges felállításra, a tisztségviselők kinevezésére nem. A munkálatokat, adatgyűjtést már újévtől, a népszámlálás alapján megkezdik.

Csak még karácsonyig!

Rendkívül leszállított árak: Üzlet áthelyezés miatt (Szalárdi-utca 9 re) a még raktáron levő mellfűzők és fűzővédők beszerzési áron alól lesznek kiárusítva.

Próba küldemények bárhova!

Arjegyzék ingyen és bérmentve!

Rosenzweig Rózánál RÁKÓCZI-UT 3. szám.

Balogh Dóme indítványt tesz, hogy hatalmazzák fel a polgármestert a bejelentési hivatal felállításával járó intézkedések megtételére.

Fried Ferenc és *Rimler Károly* hozzá szólása után szavaztak a személyzeti illetmények címén felvett kiadásokra, amelyet változatlanul elfogadtak.

Az óvodai adó összege.

Az óvodák fentartására felvett kiadásoknál dr. *Adorján Emil* ujból felveti, hogy az óvodai pótdadónál 2 százalék is fedezi a kiadásokat, tehát a 3 százalékot le lehet szállítani 2 százalékra. Ehhez képest redukálják az óvodai kiadásokat.

Bordé Ferenc kijelenti, hogy az óvodai pótdadóból semmit sem ad át a város az államnak, mert a fentartás felemészti az egész 3 százalék pótdadót. A 10 ik óvoda nincs felépítve, sőt még több óvoda is szükséges lesz. Még segélyre szorulunk.

Dr. *Thury László* azt vitatja, hogy az állammal kötött szerződés szerint nem lehet a 3 százalékot leszállítani.

Dr. *Friedlándér Samu*: Vitatja, hogy a 3 százalék a maximális, de annyit vetünk ki, amennyi szükséges. Most 2 százalék mellett több jön be, mint a 3 százalék volt a szerződés kötésekor. Cáfolja *Thury* felfogását. Csatlakozik *Adorján Emil* indítványához.

Dr. *Adorján Emil* a főügyessel szemben vitatja, hogy az állammal kötött szerződés megváltoztatható. Különböző szerződés nincs is csak jóváhagyott közgyűlési határozat, amely megváltoztatható, ha a miniszter jóváhagyja. (Zaj) Fentartja indítványát, hogy a kiadásokat szállítsák le.

Gábel Jakab: Indítványozza, hogy utasítsák a tanácsot, miszerint a tárgyalásokat kezdje meg az állammal a százalék leszállítása iránt és pedig akként, hogy a személyzeti fizetéseket az állam viselje, és a város csupán a dologi kiadásokat legyen köteles fedezni.

Hlatky Endre főispán felvilágosításul megjegyzi, hogy ha a város fejlődik, az állam köteles az óvodákat szaporítani.

Kepes L. Miklós a szerződésből látja, hogy a 3 százalékot nem lehet leszállítani, de ha előnyösebbnek tartják, a szerződést fel lehet bontani.

Dr. *Stokker József* a leszállítás mellett érvel. A város csak a dologi kiadásokat köteles viselni s csak annyit kell kivetni, hogy az fedezve legyen.

Dr. *Adorján Emil* kimutatta, hogy a 3 százalék pótdadó 34440 korona, s 2 százalékot vagyis 23160 koronát akar, ez elég a kiadásokra.

Rimler Károly a leszámolás adatait sorolja fel. Az állam részére 9836 koronát fizettek ki; az állam ebből fizette az óvónöket és dajkákat 10000 koronával, tehát az állam ráfizetett. Elérkezett az idő szerinte is, hogy tárgyaljanak az állammal. Most hagyják meg a 3 százalékot s utasítsák a tanácsot, hogy azonnal indítsa meg a tárgyalásokat az állammal.

Szavazásra kerülvén a sor, a főispán kijelenti, hogy 25 bizottsági tag névszerinti szavazást kért.

Rimler Károly polgármester kijelenti, hogy *Gábel Jakab* pótlását a tanács magáévá teszi. 32 szavazattal 31 ellen a tanács javaslatát fogadák el *Gábel Jakab* azon módosításával, hogy a tanács kezdjen tárgyalást a kormányal.

Mit költünk a színházra?

A színházi kiadások tételénél *Fried Ferenc* szólalt fel s kifogásolta, hogy szinpadí butorokat a város ad. A rendőrök és tűsoltók felügyeleti díját ne a város, hanem a szinigazgató fizesse. Most a személyi és dologi kiadást is emelték. Indítványozza, hogy a butorok felügyeleti díj töröltessék.

Rimler Károly szerint szerződésben kötelesek adni a város. Kell butor azért is, mert nyáron az iparos ifjaknak átadják a szin-

házat. A rendőrfelügyeleti díjakra a szabályrendeletet elfogadták. A közönség érdekében szükséges ez.

Bertsey György kijelenti, hogy az iparos műkedvelői előadásért nem kell ezeket kiadni. Régen fizettek a színházért, most is akadna ilyen szinigazgató.

Dr. *Kurländer Ede* elfogadja *Fried* indítványát, a színházi butorokra nézve.

Dr. *Friedlándér Samu* a nagyváradi szinársulat a legjobb a vidéken s az igazgató igazi gavallér, tehát ne hánytorgassuk fel a 2000 koronát, amit áldoz a város. Izléstelen ennek a bojtatása.

Dr. *Adorján Emil* azt akarja csak új kiadásokat a színházra be ne csusztassanak. Ha szükséges volna, többet is áldozna a színházra, de arra nincs szükség.

Weisz Lajos a színház bérlésnél tapasztalt méltatlan bánásmódot veti fel. A színházból s polgárság ki van zárva s a mai állapotok mellett még egy színház kell. Elfogadja *Fried* indítványát.

A tanács javaslatát elfogadták.

Napközi otthonokra 5800 korona.

A jótékonyági rovatnál *Hann Lajos* az olasz, réti, és a vitéz-utcai iskoláknál napközi otthon felállítását indítványozza, 1600 koronával.

Rimler Károly felvilágosítással szolgál, hogy most van a kérdés tárgyalás alatt, a Szaniszló-alappal kapcsolatban.

Friedlándér Samu csatlakozik *Hann Lajos* indítványához.

Dr. *Agoston Péter* ismerteti a velencei napközi otthon működését. Ígyen ebédre 3500 korona kellene, de nincs fedezet. Indítványozza, hogy az eddigi velencei napközi otthon segélyét 600 koronával emeljék fel. Egyben pedig *Hann* indítványát is magáévá teszi s összesen tehát 4200 korona megszavazását kéri.

Kiss Dávid a Rimanóczy-alapból a szegényalaptételét 14,000 koronára indítványozza felemelni.

Dr. *Thury László* rámutat, hogy most van a kérdés eldöntés alatt, mely szerint az állammal közösen oldják meg a kérdést. Addig ne emeljék fel az összeget.

Dr. *Friedlándér Samu* megtoldja indítványát, hogy a jelenlegi 1600 koronát 5800 koronára emeljék fel a népkonyhára, felvett összeget, mert négyezer gyermeknek nem szabad éhezni. Aki megszavazza az összeget, azt megáldja az Isten, aki nem szavazza meg, az nem érdemli meg, hogy városatyja legyen s az Isten is megveri.

Rimler Károly nem zárkózik el *Friedlándér* indítványa elől, de fedezésről kell gondoskodni.

Dr. *Hoványi Gyula* a szegénység kérdését olyanak tartja, amely volt és mindig lesz. *Friedlándér* beszédét helyteleníti, hogy itt áldást oszt. Megszivlelendőnek tartja dr. *Thury* felszólalását, mert az állammal karöltve jobban meglehet a kérdést oldani.

Dr. *Friedlándér Samu*: Csodálkozik *Hoványi Gyula* beszédén, aki vallásos ember s az ő (Hoványi) vallása szerint, aki nem olyan vallásu, nem is üdvözl.

Hoványi Gyula visszautasítja *Friedlándér* szavait. A keresztény vallás sehol nem mondja, hogy a más vallásu nem üdvözl. A keresztény vallás alapelve, hogy szeresd telebarátodat, mint te magadat. *Friedlándér* olyanhoz szólott, amihez nem ért.

A szavazásnál a tanács javaslatát mellőzték s az 5800 koronát megszavazták a napközi otthonok felállítására.

Most következett volna a sor a rendkívüli kiadások főtétele alatt az előre nem láthatókra, de mivel itt hosszú vitára van kilátás s a közköltő leszállításával kapcsolatos indítvány van jelezve, este 7 óraker a főispán beárta a gyűlést.

Má, kedden délután folytatják a tanácskozást.

UJDONSÁGOK.

* **Antimodernista eskü.** Említettük, hogy *Fetsner Antal* káptalani helynök már októberben közölte az egyházmegyei körlevelekben Szentséges Atyánknak, X *Pius* pápának a modernizmus ellen kiadott encyklikáját. Ujabbán arról is intézkedett, hogy az egyházmegye minden papja még e hó folyamán letegye az antimodernista esküt. A káptalan és a központi papság eskütételének idején folyó hó 15-re, csütörtökre tüzte ki a vikárius. E napon, d. e. 11 óraker a szeminarium kápolnájában a káptalani helynök kezeibe teszik az esküt: a káptalan tagjai, a központi papság, a Várad körül lelkészkedő papok és a belényesi kerület papsága, melynek négy év óta nincs esperese. A többi kerületek papjai az esperes előtt, az esperesek pedig vagy most Váradon a központi papsággal együtt, vagy a szomszéd esperes előtt tesznek esküt. Végül a debreceni világi és szerzetes papság esküjének kivételére *Gróh Ferenc* apátkanonokot hatalmazta fel a vikárius.

* **Némethy Gyula előadása.** A kath. kör vetítő estélyeinek közönsége nagy érdeklődéssel tekint a mai előadás elé, melyen dr. *Némethy Gyula* nyári nagy tanulmányutjának egyik szép pontját, a kiváló történeti multtal bíró és ma is virágzó bajor várost *Nürnberget* fogja bemutatni, gyönyörű színes képek és hozzá illő színes előadás kíséretében. Az előadás a kör Szilágyi Derső-utcai helyiségében d. u. 5 óraker kezdődik.

* **A várad-velencei szentségmutató.** *Gabriely Lajos* kanonok egykori plébániájának csinos templomát gyönyörű, értékes ajándékkal, színezüstből készült szentségmutatóval, monstranciával ékesítette. A 3 és fél kilogramm súlyu műtárgy 60 és fél centiméter magas, tapátának nagyobb szélessége 21, kisebb 15 centiméter. Felső részének legnagyobb szélessége 26 és fél centiméterre rug. A kései csucsíves stílus fantasztikus, pazar formáiban pompázó szentségmutató különös ékességét képezik a finoman mintázott szobrocskák, melyek lombdiszes tornyos mennyezetkék alatt foglalnak helyet. A szentséget tartalmazó üvegszélence fölött az Atyaisten alakja, két angyallal, a szelencétől jobbra, balra a Boldogságos Szűz és Szent József szobrocskái láthatók. A több, mint ezer koronába került szentségmutatót *Bittner* budapesti ötvös készítette, így tehát a magyar műipar alkotása. A velencei híveknek és plébánosoknak a szép ajándékhoz melegen gratulálunk.

* **Adomány a menzának.** Dr. *Rádl* Ödön, kir. tanácsos, ügyvéd 20 koronát adományozott a nagyváradi kir. jogakadémia »Mensá« ja javára, amely kegyes adományért ez uton mondok köszönetet. Dr. *Bosóky* Alajos kir. tanácsos, igazgató.

* **Új főispán.** Közel egy éve, hogy *Döry Pál* főispán felmentését közölte a hivatalos lap s azóta Békésvármegyében nincs főispán. A főispáni szék nem marad már sokáig betöltetlen. A kormány a vármegyei vezető körökkel harmóniában gróf *Bolsa Géza* szarvasi földbirtokos személyében állapodott meg, kiknek kinevezése rövidesen megjelenik a hivatalos lapban.

* **Halálozás.** Részvétel vettük az alábbi gyászjelentést, mely *Görgényi Jenő* kiér. eszperes, tasnádi plébános gyászáról értesít bennünket: *Frencz Géza*, *Balazs János* és családja marosszentimrei *Görgényi Péter* és fia főtiszt: *Görgényi Jenő*, *Fodor Ferenc* és családja fájdalomtól megtört szívvel jelentik, hogy a forrón szeretett édes anyja, testvér, sógora és nagynéni *özv. Frencz Kelemenné* folyó hó 10-én délután 6 órakor életének 66-ik, özvegyiségének 7-ik évében Gödöllőn hosszas és gyötrelmes szenvedés és a halotti szentségek ajtatos felvétele után lelkét átadta a Mindenhatónak. Felejthetetlen kedves halottunk drága porait a gyászháznál (Szilhat-utca 29 sz.) történő egyházi beszétele után Gödöllőn adjuk át az örök nyugalomnak f. hó 12-én délután 3 órakor. A boldogultnak lelki üdvéért az engesztelő szent mise-áldozatot Gödöllőn a plébánia templomban f. hó 13-án délelőtt 8 órakor fogják a Mindenhatónak bemutatni. Gödöllő, 1910. december hó 11-én. A kedves halott fölött virraszon a soha el nem szunnyadó hálás kegyelet és szeretetteljes megemlékezés; az ittmaradókhoz pedig küldje el az Ur a vigasztalás szelid angyalát, hogy az gyógyítsa szívünknek fájó és vérszobát s adjon enyhülést mérhetetlen fájdalomunkban.

* **Lemondottak virilisi jogokról.** Dr. *Hoványi Géza* és dr. *Hoványi Gyula* kétféleképpen is jogot formálhatnak a városatyasághoz. Mindketten választott tagjai a törvényhatóságnak, azonkívül bent vannak a virilisek 1911. évi névjegyzékében. Most nyilatkozniok kellett, hogy melyik címen óhajtsák gyakorolni törvényhatósági bizottsági jogukat. Tegnap úgy dr. *Hoványi Géza*, mint dr. *Hoványi Gyula* bejelentették, hogy virilisi jogokról lemondanak s mint választottak maradnak tagjai Nagyvárad város törvényhatóságának.

* **A tisztviselők fizetési előlege.** Eddig általános volt a szokás, hogy a tisztviselők részére adott fizetési előleget, ha a tisztviselő meghalt, nem kellett senkinek megtéríteni. Most a belügyminiszter rendeletet adott ki, melyben utasítja a vármegyét, hogy a fizetési előlegeket a tisztviselő elhalálozása esetén csak akkor nem kell behajtani, ha a tisztviselő vagyontalanul halt el. Ellenben, ha vagyona marad a tisztviselőnek, a kiadott fizetési előleget föltétlenül be kell hajtani.

* **Az orvosok díjának felemelése.** Az Országos orvos-szövetség nagyváradi fiókjára 1910. október 11. közgyűlésén, tekintettel arra, hogy a minden téren mutatkozó drágulás a megélhetést mindinkább megnehezíti, egyhangulag elhatározta, miszerint 1911. január 1-től kezdve az orvosi (házi- és látogatási, kezelési és műtéti) díjtételeket 30 százalékkal emeli és ezt a közönséggel birtápolg tudatja. Az elnökség.

* **60000 korona államsegély felosztásához.** Az 1909. évi 60000 korona államsegély felosztásánál *Felinek Géza* helyettes főszámvévő, *Markovits Samu* alszámvévő magasabb fizetési osztályba sorozta a tanács, mint a miniszteri rendelet szerint meg volt állapítva, *Jablonszky Emil* pedig azért felebbezte meg a felosztást, mert öt nem a főpénztárnokkal, helyesebben köz- és gyámpénztárnokkal egy fizetési osztályba sorozták. A miniszter a két előbbi tisztviselőre nézve kifogásolta a magasabb osztályba sorozást. *Jablonszky* felebbezését pedig elutasította. A város előterjesztést tett a három tisztviselő érdekében a belügyminiszterhez, amelyre tegnap érkezett meg a miniszter válasza. *Felinek Géza*ra nézve helyben hagyja a magasabb fizetési osztályba helyezést, *Markovits Samu* és *Jablonszky Emil*re nézve azonban nem teljesítette a kérelmet. *Felinek Géza*t, mint helyettes főszámvévőt a IX. fizetési osztályból a VIII.-ba helyezte, de javadalmazásába beszámította az eddig élvezett 500 korona személyi pótlékot.

* **Ki gondozza a kristyóri hidat.** Ez előtt 40 évvel a vármegye *Kristyór* határában hidat építtetett a saját költségén. Azóta a hiddal egyáltalán nem törődtek a hivatalok. Most hogy rozoga állapotba jutott a vaskóhi járás volt főszolgabírója *Rednik Gábor* arra kötelezte a kristyóriakat, hogy saját költségükön gondozzák a hidat. Ez ellen az intézkedés ellen a kristyóriak felebbezéssel éltek, melyre a járás új főszolgabírója azt a véleményt hozta, hogy az elődje által hozott határozat oldassék fel. A kristyóriak ugyanis soha sem törődtek ezzel a hiddal. Egyszer az egyik közeli birtokos javíttatta ki a hidat, hogy a gazdasági gépeit azon szállíthassa keresztül. Pár évvel ezelőtt ismét rozoga állapotba jutott a hid és ekkor a környéken gyakorlatozó utász katonák javították ki. Így a hid gondozására eddig nem volt szükség azt senki sem gondozta mígdeg volt valaki, aki kijavíttatta díjtalanul. A főszolgabíró erre az alapra támaszkodva kéri a kristyóriakat a hid gondozása alól felmenteni.

* **A községek tartalékalapja.** A vaskóhi főszolgabíró igen üdvös ujtást hozott be járása községeinél. Nevezetesen elrendelte, hogy a községek tartalékalapokat létesítsenek. Ezeknek a tartalékalapoknak az lenne a feladatuk, hogy szorultság esetén a községet kisegítsék. A vaskóhi járásban már a községek nagy része el is készítette erre vonatkozó szabályzatát.

* **A jegyzők a korosmák ellen.** A jegyzők egyesülete tegnap igen érdekes és nagyjelentőségű indítványt tettek a vármegyében. Ez indítványban kéri a jegyzőt, miszerint a vármegye szabályrendeletileg mondja ki, hogy a korosmákat vásár- és ünnepnapokon zárva kell tartani. A korosmák zárójára így szombat este kezdődnek és hétfőn reggel érne véget.

* **Villanyvilágítás Élesden.** Élesden mozgalmat indítottak az iránt, hogy a községet villanyvilágítással lássák el. A mozgalom vezetői most fáradoznak azok összeírásán, akik be akarják vezetni a villanyt s ennek megtörténte után megkezdik a tervek kivitelét. A villanyt saját telepéről szerezni be a község. Ezt a telep pedig a Solyom patak erejének felhasználásával akarják létesíteni. Az új világítás annál is érdekesebb volna, mert ez lenne az első telep Bihar megyében, mely vízerővel állítja elő a villanyt.

* **Letartóztattak 22 legényt.** Élesden a csendőrség a tegnapi nap folyamán 22 élesdi legényt, akik mindnyájan tagjai voltak egy tolvaj bandának, mely az aprójszágokat dézsmálta. Az ellopott aprójszágokat a tolvajok átszállították Pesterére és ott egy eddig még ismeretlen embernek adták el, aki viszont Nagyváradra hordta be a szárnyasokat.

Különlegességek rövidáruban.

Keztyűk, fátyolok, harisnyák, shawlok és gombok kiárusítás miatt nagyon olcsón lesznek elárusítva

TATRAY GUSZTÁV
Rákóczi-ut 4. sz. — Telefon 783.

* **Leforrázott kisleány.** Győri Gyula asztalos segéd három éves kisleánykaja tegnap délután súlyos égési sebeket szenvedett. Győri Gyuláné Huszár-utca 25. sz. a lakásának konyhájában két lábos tejet forralt, s az egyiket letette a konyhában levő zsámolyra. A kisleányka odaszólt anyjának segítsek-e? Mire az anyja figyelmeztette: — Maradj, meg ne fogd! Ebben a pillanatban a kisleányka megcsuszott, elesett, kőbe feldöntötte a zsámolyt s így a forralt tej hátán és combján súlyosan megégette. A kisleányt beszállították a gyermekkórházba, ahol hosszas kínlás után meghalt. A szerencsétlenül járt kisleányt ma délután temetik szülői lakásáról.

* **Lidia színésznő akart lenni.** Élesdi tudósítónk komikus, de kevésbé múlt, hogy tragikus kimenetelű dologról adott hírt tegnap. A mult héten ugyanis Élesden egy vándorszínész társulat telepedett le és ujabbnál újabb darabokkal hódította a közönség szívét esténként. A színházba eljárógatott *Végi Lidia* cseléd leány is. A fényes, görögützes színpad annyira megtetszett az eddig a mosogatóvíz csillogásában gyönyörködő leánynak, hogy elhatározta miszerint föltétlenül színésznő lesz. Miért ne, ha egy asztalosból lehetett *Munkácsi*, miért ne lehetne ő belőle *Fedák Sári*, vagy *Kürt Klára*. A szándékot követte az első lépés, mely pénzzel kezdődött, ami *Lidiának* kevés azaz, hogy egyáltalán nem volt. Mit tesz *Lidia*? Beleenyult a gazdaszónya pénztárcájába és onnan 20 forintot ellopotott. Pénz volt, ekkorára azonban már nem volt színtársulat és így ő egyedül nem léphetett fel p. o. a Cigányszerelmet eljátszani, tehát várt. Mikor azonban látta, hogy tovább is mosogat és mégse lesz belőle színésznő, pedig már 20 forintja is van elhatározta, hogy ha már színésznő nem lehet hát öngyilkos lesz. Tegnap ezért nagy adag marólugot készített és bucsut mondvá a világnak a veszedelmes italból jót húzott. Mikor azonban a maró folyadék *Lidia* szájában dolgozni kezdett nem merte azt lenyelni, hanem keservesen jajgatva segítségért kiáltozott. Ekkor aztán kiderült minden. A csendőrök *Lidiánál* megtalálták a 20 forintot és azt jogos tulajdonosának visszaadták. Tekintettel azonban arra, hogy gazdája *özv. Pista Lajosné* nem kívánta a cseléd megbüntetését, megfelelő leckeztetés után szabadon bocsátották a leányt.

Karácsonyi

és
Ujévi ajándék
és
játéktárgyak

Baba klinika, legolcsóbban
GÁL FERENCNÉL,
játék- diszmű és hangszorkereskedőnél,
Nvárad, Rákóczi-ut, Bazar-épület.

x **Női ruhák vásárlásánál** felhívjuk olvasóink figyelmét az izlées árúiról elismert Hevesi árúházának megtekintésére. Nagyvárad, Zöldfa-utca.

Amit mindenkinek tudnia kell.

1 liter rum 1.50
1 deka tea —.08

Az újvárosi drogériában a tereny alatt.

SPITZER BÉLA

női és gyermek ruha-áruháza
Rákóci-ut 3. sz.

Az év végeig

kedvezményes áron kapható

Felöltők,

Blousok,

Pongyolák,

Aljak,

Kosztimök,

Gyermekruhák

Szörme-árak és ruhakelmék.

Saját műtermében a leg-
elegánsabb toilettek válal-
tatnak.

Karácsonyi ajándékok

a legmodernebb ékszer-tárgyak,

arany- és ezüst órák nagy válasz-

tékban a legolcsóbb árban sze-

rezhetők be

JENNY JENŐ

órák és ékszerész-nél.

Szt. János-utca 39. sz.

x **Mi is a „Messenger Boy.”** Ha levelet akar elküldeni és arra azonnal választ kapni, ha táviratot vagy pénzt akar postára adni, ha szóbeli üzenetet, vagy ajándék tárgyat óhajt valahová eljuttatni, ha zálogintézetbe akar küldeni, ha színházba, vagy bárhová jegyet szeretne váltani, vagy kísérőre volna szüksége, ha üzleti reklám céduláit nem eldobatni, hanem kiosztatni akarja, ha levelét a mozgó postára kívánja bedobtatni, vagy bármilyen megbízást diszkrétan és gyorsan óhajt elintéztetni, hívja fel a telefonon a „**Messenger Boy**” gyorsküldőnc vállalatot. Telefon: **693** és azonnal rendelkezésére áll egy megbízható k rékpáros vagy gyalogos küldőnc.

Valódi amerikai**C i p ő k**

és orosz kalucsnik leg-
o jobb minőségben, o

REICHARD - áruháza

czégnél kaphatók.

Törlesztéses kölcsön!

Feltételek:

**Teljes árfolyam
5.65 annuitás.**

LÁSZLÓ ERNŐ

bank és kereskedelmi irodája
**Nagyvárad. Lévy-palota,
Ezredévi emlék tér sarok.**

x **Csütörtökön katonazene** a Lloyd kávéház fényesen berendezett téli kerthelyis égében. Folyó hó 15-én, a 101. gyalogezred teljes zenekara hangversenyez. Ezenkívül bemutatásra kerülnek a következő pompás és sikereiben gazdag képek november hó 13 án: 1. Athén. 2. Lelki nagyság. 3. Mozgófénykép ujság. 4. Kecsege ur szerelmes. 5. Emberi tudás határai. 6. Női akrobatták 7. Csempész menyasszonya. 8. **Chrysanthéme asszonyság.** Beléptidij nincs. Kezdeté este 9 órakor. Kitűnő ételek, italok figyelmes lölszolgálatáról gondoskodva van. A nagyérdemű közönség becses pártfogását kéri mély tisztelettel *Hartstein és Urlei* kávéház-tulajdonosok.

**Nagy karácsonyi és újévi
occasio Január 15-ig****Radó és Kertész**

Kossuth-utca 2. szám.

**Siessünk az ajándékokat megvenni,
most mig óriási a választék.**

Bluz selyem különlegességek 43--60--70

Bluz bársonyok 55--70--85

120 széles ruha szövetek 28--38--50--58--70--85

140 széles kosztüm kelme 65--85

Jól mosható barhetek 13--17--25--30

Jó vászon és kanavász 1 vég 5 for. 50

Asztalneműk, valamint, az összes rak-
táron levő selyem, szövet és posztó
kendők, de különösen női fehérneműk
teljesen leszállítva adatnak el

Menyasszonyi kelengye választékunk kü-
lönös figyelmet érdemelnek.

x **Villamos csillárt** ne vásároljon, berendezést ne készítsen, míg **Stern** nel a Bémer-téren nem beszél, felvilágosítok bárkit, ha nem is vásárol nálam. Terveket díjmentesen készíték Raktáron tartok villamos és gáz lámpákat, vasalókat, Wolfram és izzó lámpákat gyári áron házhoz szállítok. Bémer-tér 3. Telefon 556

CZAPFALVI JÓZSEF

mázoló, épület és butorfestő

Nagyvárad, Nagy Sándor-utca 11 szám.

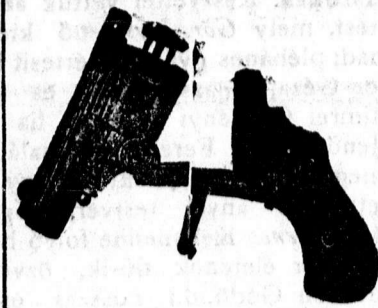
Helyi és vidéki telefon szám: 1001.

Elvállalok minden e szakmába vágó munkát u. m.: fa- és márvány utánzat készítését, épület, üzleti, kávéházi és gyógyszerári berendezések és butorok festését, kerli butorok zománcozását és porcellán utánzást Vidék megrendeléseket a legpontosabban készítik

Tisztelettel
Czapfalvi József.

358

Üzlet átvétel.

Üzlet átvétel.

Tisztelettel értesitem a nagyrabecsült fegyvertartó közönséget, hogy a 30 év óta fennálló **SCHULLER ÁRPÁD-féle**

puskaműves üzletet

átvettem és azt kellő szaktudással tovább vezetem. — Hivatkozva Pécssett 30 év óta létező és fennálló puskaműves üzletemre, amely kétszer lett aranyéremmel kitüntetve és pedig 1888. :: Pécssett, 1907. kiállításon Pécssett. :: Altalam készített vagy javított fegyverekért mindig kezességet vállalok. Régi fegyvereket használhatóvá átalakítok.

Tömeges pártfogást kérek

Ladányi József,

puskaműves,

Nagyvárad, Uri-utca, 21. szám.
November 1-től Rákóci-ut Moskovits-palota.

SZINHÁZ.**Heti műsor:**

Kedd: Cigányszerzem. (B. bérlet.)

Szerda: Balga szüz. (Henry Bataille drámája. Bemutató előadás.)

A Balga szüz. Holnap, szerdán fog lezajlani a hét szenzációsnak ígérkező premiérea Szigligeti színház színpadán. Henry Bataille, a legkitűnőbb francia drámaíró az ujdonság szerzője A Balga szüz költői és művészi munka, mely szerdán, csütörtökön és pénteken este kerül előadásra.

Ifjusági előadás. Csütörtökön délután mérsékeit helyárrakkal diákelőadás lesz. Ez alkalommal Jókai Mór nagyhatású, megható drámája, az »Aranyember« kerül színre.

x **Uj műsor a Pannoniában.** Ma este ismét új műsor váltotta fel a Pannónia-mozi változatos repertoárját. A Pathé cég ezuttal is pompás képeket küldött, amelyek nagy tetszéssel találkoztak. Az új műsor számai: 1. Hadgyakorlatok Romániában. 2. A csalfa ember. 3. A hűtlenség. 4. Indiai szokások. 5. Juliska bábuja. 6. Hajlékony üzlet. 7. Kató pajkossága.

Ifj. Rimanóczy Kálmán

mübutorgyára

Városi raktár Fő-u., Rimanóczy-palota.

Állardó butorkiállítás. Egyes butor-
darabok avagy egész lakásberendezé-
sek, iparművészi tervezések és költ-
ségvetések díjmentesen eszközöltet-
nek. Uj szerkezetű service-asztalok
mahagoni, palisander és citromfából.
A Zsolnay-féle gyárak kizárólagos kép-
viselete, eredeti gyári árak mellett.

NYILTTÉR.

BÚTOR

jó kivitelben, jutányosan

REISZ

butorgyárában

Nagyvárad, Kossuth(Sas)-u. 7.

ZENE.

Koenen Tilly.

Kiváló zenei élvezetben volt tegnap ismét részünk. A zenepártolók második hangversenyén egy világhírű dal-énekesnő, Koenen Tilly lépett fel s megismételte előttünk tegnapelőtti budapesti programját. A kitűnő holland énekesnő hangja sőt színezetű, tömör alt, amely nagy ereje mellett bársonypuhaságu és egész terjedelmében hibátlanul egyenletes. Az érzelmek egész skáláját megkapó közvetlenséggel tejezi ki, fortéja és piánója egyformán könnyed s amilyen tönören, fényesen csengenek a fortissimói, épp olyan simán a legcsekélyebb vibrálás nélkül hangzanak lehelletszerű, néha szinte alig hallható pianissimói. Alt hangban még ilyen szépet és ilyen szépen képzettet nem hallottunk.

A pompás hanganyaghoz és tökéletes iskolázottsághoz művészi előadás is párosul s bár német szövegkiejtése kissé idegenszerű, mégis minden dalával szívükre hat és csodálatos hatást ér el. Beethoven és Schubert képviselték a klasszikusokat, Strauss, Wolf, Eyken a moderneket, Paisiello és Tosti az olaszokat. Különösen tetszett Tosti kidonami la calma című dala, Schubert Allmachtja, Wolf Trunken müssen wir kezdetű dala. A sok tapsra több ráadást énekelt.

Szép sikert aratott a jeles fiatal zongorakísérő, Paul Aron is (szintén holland) aki a most híressé vált modern francia zeneszerző Debussy szép és nehéz Prélude-jét és a bájos Clair de lune-jét, továbbá Grieg Hochzeitrag és Kobold darabjait játszotta, ha nem is betejezett művészettel, de minden esetre szép készütséggel és finom ízléssel.

Dr K. F.

TÁVIRATOK.

Hazay mandátuma.

Budapest, dec. 12.

(Saját tud.) Hazay honvédelmi miniszter mandátuma tárgyában is kész a döntés. A miniszter most már egész biztosan Losoncon lép fel.

A zsolnai választás.

Zsolna, nov. 12.

Hencz Károly munkapárti képviselő-jelöltet tegnap egyhangulag országgyűlési képviselővé választották.

Liposey Adám meghalt.

Budapest, dec. 12.

(Saját tudósítónktól.) Liposey Adám országgyűlési képviselő ma 2 órakor meghalt a Schwarzer-féle szanatóriumban. A jeles politikus már huzamosabb idő óta betegeskedett s belegségének gyógykezelése végett vonult a szanatóriumba, ahol azonban nem tudtak segíteni rajta.

A szerkesztésért felelős:

Dr VUCSKICS GYULA.

Közgazdasági Korona Takaré- és Hitelszövetkezet.

Belépési felhívás

az 1911. január 1-én kezdődő

IV. évtársulatba.

A könnyű tőkegyűjtés és az olcsó kezes nélküli kölcsön közösen szerezhető meg, ha valaki a Közgazdasági Korona Takaré- és hitelszövetkezet tagjává beiratkozik.

Ezen előnyökön kívül a Közgazdasági korona takaré- és hitelszövetkezet 1911. január 1-én kezdődő IV. évtársulat tagjai számára még módot nyújt jelentékeny nyereségre is azzal, hogy **vásárolt 25 drb convertált Magyar Jelzalog hitelbank nyereségekötvényt**, amelyeknek nyeresémei az évtársulat tagjait illetik meg arányosan.

Huzás évente 6-szor.

Évi főnyeremény összege

2,050,000. korona.

A nyereségekötvények számai intézetünk helyiségében vannak kifüggesztve.

A belépés heti 1 kor. üzletrésszel 3 egymásután következő évre kötelez. Három év múlva befizetett üzletrészek kamattal és nyereséggel fizettetnek ki.

Aki 3 hónapon át pontosan teljesíti befizetéseit, méltányos kamattal mellett kölcsönt vehet fel, minden néven nevezendő kezes nélkül.

A beiratási díj üzletrészenként 20 fillér és az üzletrészek jegyezhetőek a körözött aláírási iven és a Közgazdasági korona takaré- és hitelszövetkezet üzlethelyiségében. (Közgazdasági Bank r.-t., Teleky-u. 10.)

A befizetések megkönnyítésére óvadékot tett szolgát alkalmaztunk, ki a helybeli tagokat a lakásukon keresi fel, a pénzt beszedi s a befizetést bélyegzőjével és aláírásával ismeri el.

Vidéki tagok postatakarékpénztári cheque-lapokat kapnak, melylyel befizetéseiket portómentesen eszközölhetik.

Nagyvárad, 1910. november 1.

KÖZGAZDASÁGI KORONA TAKARÉK-
ÉS HITELSZÖVETKEZET
IGAZGATÓSÁGA.

Czillér Imre

nagyáruházában

és

Szt. László-téri fiókjában

a

karácsonyi

occasio vásár

megkezdődött

és tekintettel a közeljövőben

történendő átköltözésre,

a raktár összes cikkei

igen olcsó árak mellett,

tehát a karácsonyi áraknál

is olcsóbban

kerülnek eladásra.

Uri- és női divatcikkek,

vászon és fehérneműek,

kalapok, szőnyegek és

ruhaszövetek, mosókel-

mék, selymek és bárso-

nyok, szörmék, keztyűk,

kézimunkák és hozzáva-

lók, piperecikkek, rövidárúk

és szabókellékek.

Angol uri szabóság.

Az európai modern divatokkal lépést tartva, saját műhelyemben több évi külföldi tapasztalataim érvényesítve, hani és angol legjobb kelmékből raktáromon elsőrendű öltönyöket, télikabátokat stb. készítek megrendelés után.

A n. é. közönség figyelmét felhívom cégemre.
Tisztelettel

HÄBER és TÄRSA férfiszabó.
o Nagy Sándor-utca 1. szám. o

Vegyél!

Vegyen!

Vegyünk!

10. 13. és 17.

Koronáért

Moskovits Antonomiai cipőt

Nagyvárad

Kossuth-utca 5. gyár épület és
Bémer-tér, Fő-utca sarok.

Eladó föld.

Nagyváradtól 15 percnire fekvő mintegy 55 kat. hold kiterjedésű elsőrendű szántóföld a szükséges épületekkel ellátva egészben vagy parcellákban eladó.

A feltételek megtudhatók a Nagyváradon székelő **Központi Takarékpénztárnál.**

A Z I G A Z,

hogy sehol sem lehet oly kellemesen szórakozni, mint

Kecskeméthy István

„NEMZETI“ vendéglőjében.

Karcos bor a legjavából kapható. Kitűnő magyar konyha. A legjobb fajborok. Abonánsok polgári árban megegyezés szerint szolgáltatnak ki. — Minden este fényes műsor —

mozgófénykép előadás.

— Belépti díj nincs. —

A vidékiek találkozóhelye.

Szalodámban szobák 1 korona

— 60 fillértől kaphatók. —

Számos látogatást kér tisztelettel

Kecskeméthy István vendéglős, a NEMZETI szaloda, vendéglő és kávéház bérloje.

TÄTRAY és TÄRSAI

Vasöntöde és gépgyár. Nagyvárad, Össi-tér.

Elvállal: Épület és műlakatos munkákat, vízvezeték és csatornázási munkákat, gyárak teljes berendezését, közelműveket.

Gyárt: gazdasági gépeket és ekéket, magánjárókat és cementipari gépeket.

Biharvármegye legnagyobb gépjavitó műhelye.

Műszaki gépészmérnöki iroda.

Automobil

o bérkocsi vállalat o

Szakképzett, hosszú gyakorlattal bíró soffőrök vezetése mellett, 2 drb. elegáns, 50 és 40 lóerős teljesítményű gépkocsi, a világhírű „Renault“ leghíresebb francia gyártmány és „Oppel“ gyártmányai állanak rendelkezésre.

„Oppel“ viteldij: Egy óra a városban . . . . . 6 kor.

A fürdők egyikébe várakozás nélkül . . . . . 6 kor.

A városon kívül minden kilom. 1 kor.

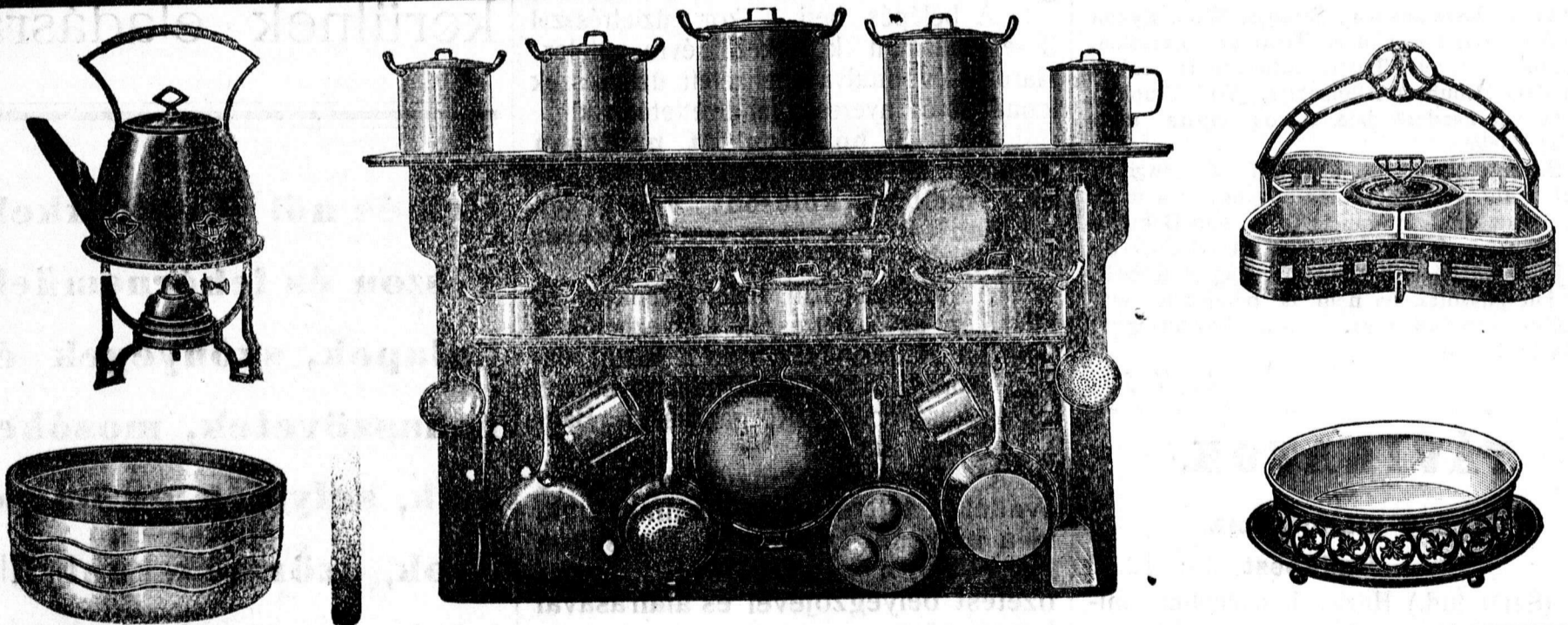
Fedett Renault viteldij: Egy óra a városban . . . . . 8 kor.

A fürdők egyikébe várakozás nélkül. . . . . 8 kor.

A városon kívül minden km. 1 K 20.

Várakozási idő megállapodás szerint. Állandó éjjeli és nappali szolgálat.

Telefon 365. Garage: Szaniszló-u 47.

Modern konyhaberendezések és háztartási különlegességek.

Tarsoly és Risztó különlegességek vaskereskedése

Nagyvárad, Rákóczi-ut. Telefon helyben és vidéken 390.